
Mattheüs

Raymond R. Hausoul

Achtergrondgegevens

- 1 Levi-Mattheüs, *Evangelie van Jezus Christus*. Israël, 50nC
 - a) Zoon van Alfeüs uit Kafernaüm (Mc2:14).
 - b) Tollenaar: veel geldverwijzingen. *Didrachme* (17:24), *stater* (vs27), *talent* (18:24), schulden (6:2), bankiers (25:27). Gemis: bekering tollenaars (vgl. Lc18:9-14; 19:1-10).
 - c) Trekt, na 15j Israël, naar oosten. Sterft marteldood in Ethiopië.
 - d) Doelgroep: Joden in noord-Israël en Syro-Fenicië (opvallend aanwezig in evangelie).

Mattheüs

Marcus

Lucas

Johannes

Handelingen

Kernvraag: 'Wie mag regeren?'

1 De komende Koning

a) Jezus, de 'Zoon van David' (1:1,20) [Mc+Lc slechts 3x]

- ◆ In relatie met genezingen (9:27; 12:23; 15:22; 20:30-31)
- ◆ In relatie met Jezus' intocht (21:9,15)
- ◆ In relatie met de religieuze leiders (22:42-43,45)

b) Magiërs uit het oosten aanbidden de Koning (2:1-12)

c) Het volk verwerpt de koning

- ◆ Door de farizeeërs als 'vreter en wijnzuiper' (11:19)
- ◆ Door Chorazin, Bethsaïda en Kapernaüm (11:20-24)
- ◆ Door na te denken hoe ze Hem vermoorden (12:1-14)

d) Het vervolg van het koninkrijk (Mt13)

Oudtestamentische referenties

- 1 Mt bevat ±130 verwijzingen en 14 citaten uit Hebreeuwse tekst (MT)
 - a) Vooral uit Ps (29x), Dt (27x) en Js (26).
 - b) Sommigen daarvan zijn niet gemakkelijk uit te leggen, zonder diepgaande kennis van het OT.
- 2 Jezus en Mozes
 - a) ...ontsnappen aan de moordpoging van de heerser.
 - b) ...vluchten tijdelijk naar het buitenland.
 - c) ...verkondigen vanaf een berg de Thora aan het volk.
 - d) ...nemen veertig dagen geen voedsel tot zich.

Oudtestamentische referenties

- 1 Een dubbele stem (Jh8:17).
 - a) Twee bezetenen in het land van Gadarenen (Mt8:28-34).
 - b) Twee blinden die Jezus volgen (9:27-30).
 - c) Twee blinden bij Jericho (20:29-34).
 - d) Contra: veel getuigen die Jezus veroordelen (26:60).

Omgang tussen joden en volken

- 1 Joodse gebruiken zonder uitleg beschreven.
- 2 Spreekt over 'hun synagoge' (4:23; 9:35; 10:17; 12:9; 13:54; 23:34).
- 3 Mattheüs presenteert een universeel evangelie
 - a) Begin: volken uit oosten (2:2); slot: volken uit westen (27:54).
 - b) Heidenen beter dan joden (2:1-12; 8:5-13; 12:42; 15:21-28).
 - c) Koninkrijk gebouwd vanuit hemelen en niet vanaf aarde.

Indeling

- 1 Slot: 'toen Jezus deze woorden beëindigde' (7:28; 11:1; 13:53; 19:1; 26:1).
- 2 Keerpunt: 'vanaf dat moment begon Jezus' (4:17; 16:21).
- 3 In totaal ontstaan daardoor zes delen
 - a) Deel 1: Narratief (1:1-4:25), Rede (5:1-7:28), Overgang (7:29).
 - b) Deel 2: Narratief (8:1-9:38), Rede (10:1-42), Overgang (11:1).
 - c) Deel 3: Narratief (11:2-12:50), Rede (13:1-52), Overgang (13:53).
 - d) Deel 4: Narratief (13:54-17:27), Rede (18:1-35), Overgang (19:1).
 - e) Deel 5: Narratief (19:2-23:39), Rede (24:1-25:46), Slotwoord (26:1).
 - f) Deel 6: Narratief (26:1-28:20).

Indeling

- A | 1:1-4:25 – Geboorte-narratief: De strijd van de Koning
- B | 5:1-7:29 – De Bergrede: Het ingaan van het koninkrijk
- C | 8:1-9:38 – Wonder-narratief: De autoriteit van de Koning
- D | 10:1-11:1 – Koninklijke rede aan de Twaalf voor Israël
- E | 11:2-12:50 – Narratief: De Koning verworpen
- X | 13:1-53 – Rede over acht parabellen van het Godsrijk
- E' | 13:54-17:27 – Narratief: De Koning verworpen
- D' | 18:1-35 – Koninklijke rede aan de Twaalf voor de gemeente
- C' | 19:1-23:39 – Wonder-narratief: De autoriteit van de Koning
- B' | 24:1-25:46 – Olijfbergrede: Als het koninkrijk komt
- A' | 26:1-28:20 – Lijdens-narratief: De strijd van de Koning

Geboorte-narratief: Strijd vd Koning (1:1-4:25)

- 1 De Koning voorgesteld (1:1-2:23).
 - a) Biologisch recht op Davids troon: *heidense* vrouwen (1:1-17).
 - b) Goddelijk recht op Davids troon: heil voor zijn *mensen* (1:18-25).
 - c) Erkenning door de *heidense* magiërs: Ware Koning (2:1-12).
 - d) Vlucht vd Zoon uit Egypte naar Kanaän: Ware Israël (2:13-23).
- 2 Voorbereiding van de Koning (3:1-4:11).
 - a) De doop van de Messias: Komst van Jahweh (3:1-17; cit. Js40:3).
 - b) De verzoeking van de Messias: Israël verzocht 40 jaar (4:1-11).
 - c) Dienstbegin *Galilea*: Roeping mensvisser (4:12-22; vgl. Jr16:14-16).
 - d) Aanloop naar de Bergrede (4:23-25).

Bergrede: Ingaan in het koninkrijk (5:1-7:29)

- 1 Identiteit van de volgelingen: Zaligsprekingen (5:1-12).
- 2 Essentie van discipelschap (5:13-16).
- 3 Continuïteit OT-NT: Misvattingen aangekaart (5:17-48).
- 4 Kern: *Onze Vader* en zijn Zoon: niet enkel Thora (6:1-18).
- 5 Afhankelijkheid van God (6:19-34).
- 6 Oordeel en vergeving (7:1-12).
- 7 Drie keer twee contrasten (7:13-27).
- 8 Conclusie (7:28-29).

Wondernarratief: Autoriteit vd Koning (8:1-9:38)

- 1 Drie wonderen: melaatse, knecht, schoonmoeder (8:1-15)
 - a) Jezus' eisen voor navolging: kosten en prioriteiten (8:16-22).
- 2 Drie wonderen: stormwind, Gadaren, verlamde (8:23-9:8).
 - a) Jezus' roem over 'grote geloof' honderdman (8:5-13): volken delen in Gods feestmaal, menig Israëliet uitgesloten.
 - b) Jezus' eisen voor navolging: prioriteit en controversie (9:9-17).
- 3 Drie wonderen: dochters, blinden, stomme (9:18-34).
 - a) Jezus' dienst en oproep tot maaiers (9:35-38).

 De Bergrede en wondernarratief is omringd door dezelfde concluderende samenvatting: Jezus' onderwees overal de boodschap van het koninkrijk en genas iedereen (4:23; 9:35).

Koninklijke rede aan Twaalf v. Israël (10:1-11:1)

- 1 Eerste zendingsoopdracht: Verkondig koninkrijk (10:1-15)
 - a) Beperkt in dit geval tot enkel het gebied van Israël (10:5-6).
 - b) Tegelijk anticiperen op volken (10:18)
- 2 Oproep om niet te vrezen (10:16-23)
- 3 Jezus brengt verdeeldheid in maatschappij (10:24-11:1)
 - a) = voorbereiding op wat komen gaat (kernstuk Mt-evangelie)

Narratief: De Koning verworpen (11:2-12:50)

- 1 Jezus en Johannes de Doper (11:2-27).
 - a) Johannes stelt Jezus een vraag (11:2-6).
 - b) Jezus bekent zich tot Johannes (11:7-27).
- 2 Jezus en de Schriftgeleerden (11:28-12:50)
 - a) Jezus' lichte juk ten opzichte van Judaïsme (11:28-30).
 - b) Conflicten over sabbat: korenplukken en genezen (12:1-14).
 - c) Conflicten met Jezus: Beëlzebub en slechte mensen: Ninive en Sjeba als voorbeelden voor Israël (12:22-45).
 - d) Conflicten met Jezus: Familieleden keren zich af (12:46-50).

Rede over acht parabellen van Godsrijk (13:1-53)

A Parabel van de zaaier, oproep tot horen (13:1-9).

B Uitleg van de parabel van de zaaier (13:10-23).

C Parabel van dolik en tarwe (13:24-30)

D Parabel van het kleine mosterzaad (13:31-32).

D' Parabel van het zuurdeeg (13:33).

C' Uitleg parabel van dolik en tarwe (13:34-43)

D' Parabel over kostbare schat in akker (13:44)

D' Parabel over kostbare parel in zee (13:45-46).

B' Nadere uitleg over parabel sleepnet (13:47-49).

A' Parabel over ware Bijbelgeleerde (13:52-53).

Herhaling: Indeling

- A | 1:1-4:25 – Geboorte-narratief: De strijd van de Koning
- B | 5:1-7:29 – De Bergrede: Het ingaan van het koninkrijk
- C | 8:1-9:38 – Wonder-narratief: De autoriteit van de Koning
- D | 10:1-11:1 – Koninklijke rede aan de Twaalf voor Israël
- E | 11:2-12:50 – Narratief: De Koning verworpen
- X | 13:1-53 – Rede over acht parabels van het Godsrijk
- E' | 13:54-17:27 – Narratief: De Koning verworpen
- D' | 18:1-35 – Koninklijke rede aan de Twaalf voor de gemeente
- C' | 19:1-23:39 – Wonder-narratief: De autoriteit van de Koning
- B' | 24:1-25:46 – Olijfbergrede: Als het koninkrijk komt
- A' | 26:1-28:20 – Lijdens-narratief: De strijd van de Koning

Narratief: De Koning verworpen (13:54-17:27)

- 1 De Koning maatschappelijk verworpen (13:54-14:12).
 - a) Nazareth verwerpt de Messias: Zijn rijk past niet (13:54-58).
 - b) Herodes doodt Johannes de Doper: Zijn rede past niet (14:1-12).
- 2 Jezus' goedheid zichtbaar gemaakt (14:13-
 - a) Jezus geeft eten aan vijfduizend (14:13-33).
 - b) Genezingen in Genezareth (14:34-36).
 - c) Conflict: Over reinheid en onreinheid (15:1-20).
 - d) Genezing van Kananese vrouw (15:21-28).
 - e) Jezus geeft eten aan vierduizend (15:29-39).
- 3 Aankondiging Jezus' identiteit en lijden (16:1-28).
- 4 Verheerlijking op de berg, droefheid in dal (17:1-27).

Koninklijke rede aan Twaalf v.gemeente (18:1-35)

- 1 Waarschuwing tegen eerzucht (18:1-5)
- 2 Waarschuwing tegen struikelblokken (18:6-9).
- 3 Parabel van het verloren schaap (18:10-14).
- 4 Beperkte vermaning en onbeperkte vergeving (18:15-35).

Wondernarratief: Autoriteit Koning (19:1-23:39)

- 1 Reis en aankomst in Jeruzalem (19:1-22:45)
 - a) Jezus' reis naar Jeruzalem: twistgesprekken (19:1-20:39).
 - b) Intocht in Jeruzalem (21:1-11)
 - c) Tempelreiniging: Jahweh komt tot tempel (21:1-17; vgl. Ml3:1-5).
- 2 Israël en de volken
 - a) Vervloeking van de vijgenboom (21:17-39).
 - b) Parabel van de wijngaard (21:40-46)
 - c) Parabel van het bruiloftsmaal (22:1-14).
 - d) Twistgesprekken over belasting, opstanding, geboden, afkomst (22:15-45).
- 3 Christus' wee over Jeruzalem: contrast *heidene*n (23:1-39).

Olijfbergrede: Als Koninkrijk komt (24:1-25:46)

- 1 Gebeurtenissen in Israël: *Volken* evangelie (24:4-31).
- 2 Uitleg van de vijgenboom (24:32-36).
- 3 Kenmerken volgelingen bij komst Messias (24:37-25:13).
 - a) Even onverwacht als in Noachs dagen (24:37-41).
 - b) Even onverwacht als een dief (24:42-44).
 - c) Parabel van de slaaf bij het uitblijven (24:45-51).
 - d) Parabel van de meisjes bij het uitblijven (25:1-13).
 - e) Parabel van talenten en beloningen (25:14-30).
 - f) De volken en hun beloningen (25:31-46).

 Besef dat Mt24-25 in relatie staat met Mt5-7, doordat beide gedeeltes spreken over de identiteit van de volgelingen van de koning.

Lijdensnarratief: Strijd vd Koning (26:1-28:20)

- 1 Gebeurtenissen rondom het avondmaal (26:1-46).
 - a) Vrijzetting van gevangenen door bloedsverbond (26:28; vgl. Zc9:11).
- 2 Gevangennamen van de Koning (26:47-75).
- 3 Veroordeling en kruisiging van de Koning (27:1-66).
- 4 Gebeurtenissen tussen dood en opstanding (28:1-15).
- 5 Volmacht vanuit Galilea naar *alle volken* (28:16-20).

Lijdensnarratief: Strijd vd Koning (26:1-28:20)

Jezus' opdracht: 'Mij is gegeven alle macht in hemel en op de aarde. Discipelt alle volken! Door heengaande hen te dopen tot de naam van de Vader, de Zoon en de heilige Geest, en leer hen te onderhouden alles wat Ik u geboden heb. En zie, Ik ben met u alle dagen tot aan de voleinding van de eeuw' (28:18b-20).

Vraag: In hoeverre scherpt Mattheüs het evangelie dat wij vandaag prediken aan? Wat ontbreekt bij ons of krijgt te veel aandacht?